

BNA Gebouw van het Jaar 2010

Regio Noordwest/Centrum

Juryrapport

INLEIDING

Het leek aanvankelijk een dilemma: hoe vergelijk je appels met peren, oftewel: is een klein speelgebouw in een multiculturele woonwijk wel te vergelijken met het huzarenstuk van de Vlakke Vloerzaal in Amsterdam? Het dilemma loste zich al discussiërend vanzelf weer op. Om genomineerd te worden gaat het immers om meer dan architectuur alleen. Nominatie betekent per definitie dat het gebouw een voorbeeldfunctie vervult.

In de beoordeling van de 84, goed gedocumenteerde inzendingen – ruim twintig meer dan vorig jaar! – gingen subjectieve criteria hand in hand met de objectieve criteria van de BNA. Spreekt het gebouw tot de verbeelding als je er als stadsgebruiker voorbijloopt, vroeg het ene jurylid zich af. Is het project voor mij als architect behalve over de hele linie een bewijs van vakmanschap, ook op aangename manier jaloersmakend, stelde een ander?

Daarnaast wilde de jury dat de genomineerde inzendingen een bijdrage zouden leveren aan verbetering of vernieuwing van het vak.

Bij de eerste selectie, waarbij 13 te bezoeken projecten zijn uitgekozen, viel op dat in de categorie particuliere bedrijfsgebouwen op bedrijventerreinen vooruitgang wordt geboekt. Tussen de inzendingen zaten meerdere, kwalitatief verrassende

bedrijfsgebouwen, met bescheiden middelen gemaakt en met een prijzenswaardig niveau van detaillering. Hoewel ze nog niet bijzonder genoeg zijn om te nomineren, vindt de jury dit een bemoedigende ontwikkeling.

De grootschalige woningbouw stelde evenwel teleur, enkele uitzonderingen daargelaten (Coornhertkade in Alkmaar van Faro architecten en wooncomplex Vosseborg in Hillegom van Thijs Asselbergs Architectuurcentrale). De jury juicht de pogingen toe om meer appartementen onder te brengen in een groot woonhuis en is blij met de aanwezigheid van balkons. Maar het blijkt lastig om uitgaande van woningdifferentiatie tot een logische, elegante en overtuigende identiteit te komen, of, andersom, gaat er zoveel aandacht naar de blokvorm dat de kwaliteit van de woningen te wensen overlaat.

Van de dertien bezochte gebouwen, waaronder drie binnenstedelijke restauraties/renovaties en een binnenstedelijke vernieuwingsoperatie, heeft de jury er zeven genomineerd. Hoewel niet genomineerd, spreekt de jury haar bewondering uit voor architect en opdrachtgever van het parkeergebouw bij het St. Antoniusziekenhuis in Nieuwegein, dat toegankelijk, ruim, veilig en fris is, met mooie vlakke plafonds, een prettige lichtinval en oriëntatie. De jury waardeert het dat opdrachtgever en architect zich bewust zijn van het belang van hoogwaardig

parkeren, maar vindt het jammer dat entreehal en parkeren niet geïntegreerd zijn en tot een nieuw gebouwtype hebben geleid.

Met de uiteindelijke collectie van nominaties, die zowel grootschalige als kleinschalige projecten bevat, is de jury zeer tevreden. Het bepalen van de winnaar was geen sinecure. Twee projecten maakten een dusdanige indruk, dat ze voor discussie zorgden. De een een adembenemende en jaloersmakende restauratie en renovatie, de ander een stedenbouwkundig voorbeeldig ingepaste nieuwbouwoperatie met een buitengewoon fraaie, lichte en overzichtelijke ruimtelijkheid. Beide projecten zijn consistent en zorgvuldig gemaakt, een toonbeeld van vakmanschap en op hun eigen manier maatschappelijk relevant.

Na ampel beraad gaven de aard van de opgave en de doelgroep de doorslag. Het is volgens de jury een knap staaltje van architectonisch vakmanschap om in een neutrale naoorlogse woonwijk met een laag budget een voorbeeldig passend gebouw te creëren met veel karakter en een buitengewoon optimistische uitstraling. Daarmee levert het gebouw een belangrijke bijdrage aan het welzijn en welbevinden van een kwetsbare doelgroep – middelbare scholieren op VMBO-niveau. De uitverkiezing van het nieuwe schoolgebouw voor Panta Rhei in Amstelveen, van Snelder Architecten, tot winnaar van de regio Noordwest/Centrum, is tevens een boodschap aan opdrachtgevers om vooral te investeren in goede schoolgebouwen voor de jeugd. De winnaar wordt op de voet gevolgd door de indrukwekkende verbouwing van de Universiteitsbibliotheek Binnenstad in Utrecht, van Grosfeld van der Velde Architecten.

Hoewel de lof bij deze uitverkiezing vooral de architect toe valt, is het voor de jury vanzelfsprekend dat achter elk goed gebouw ook een goede opdrachtgever en een goede aannemer staan.

WINNAAR BNA GEBOUW VAN HET JAAR 2010 REGIO NOORDWEST/CENTRUM

**Nieuw Schoolgebouw voor Panta Rhei,
Amstelveen
Architectenbureau: Snelder Architecten
Projectarchitecten: Janneke Snelder, Michiel
Snelder**

De jury heeft grote bewondering voor de architecten, die ervoor gekozen hebben om in een omgeving van wederopbouwarchitectuur een optimistisch, open en licht schoolgebouw te maken met grote glaspartijen. In vorm, kleurstelling en materiaalkeuze borduurt het gebouw voort op de karakteristieken van de buurt. Daarbij geven ze blijk van voorbeeldig vakmanschap, door halverwege het proces om budgettaire redenen om te schakelen van een staalconstructie naar een betonnen draagconstructie en die aan te wenden voor een markant interieur.

De school is zowel in de entree als in de lokalen en de verkeersruimten rustig, overzichtelijk en ruimtelijk, met een prettige sfeer en akoestiek. Van alle kanten komt daglicht binnen. De routing is logisch en eenvoudig. De lokalen hebben een goede afwisseling van contact met de buitenwereld en intimiteit. De maten van de lokalen zijn royaal en aangenaam. Daarbij zijn alle lokalen net even anders, en biedt een uitbouw onderdak aan een flexibele, grote ruimte die voor meerdere leerdoeleinden geschikt is. De grote kantine met tribunetrap is een feestelijke plek voor pauzes en tussenuren. De lichte en open typologie is doorgaans voorbehouden aan leerlingen met een hoger concentratieniveau. Dat die nu is ingezet voor vmbo en lager is een teken van vertrouwen en hoop. Door de buitengewone zorg en aandacht, waarbij ook het speciaal ontworpen meubilair licht en elegant is, levert het gebouw een inspirerende bijdrage aan de vorming van een kwetsbare doelgroep. De jury is onder de indruk dat met beperkte middelen zoveel kwaliteit is bereikt. Een toonbeeld van wat architectuur vermag.

NOMINATIES

Universiteitsbibliotheek Binnenstad, Utrecht
Architectenbureau: Grosfeld van der Velde
Projectarchitecten i.s.m. DHV
Architecten: Pascal Grosfeld, Jaap Bekkers

Een jaloersmakende en voorbeeldige restauratie/renovatie, waarbij de kracht en de kwaliteit van de oorspronkelijke gebouwen is gezocht, gevonden en van een nieuwe, monumentale grootsheid is voorzien. De architecten hebben op even zorgvuldige als spectaculaire wijze in het monumentale casco nieuwe vloeren gehangen, waarbij een nieuwe omloop is ontstaan en de elegante, stalen hangconstructie zich subtiel voegt in het ritme van de dakspanten. Het nieuwe programma nestelt zich soepel in de oude gebouwen.

Door zowel het inbouwpakket als de bestaande structuren hagelwit te maken, ontstaat een serene eenheid. De enorme zichttas, die vanaf de entree helemaal naar de monumentale leeszaal is gelegd, en de dakramen zorgen voor een adembenemende en lichte ruimtelijkheid.

De hele ingreep is op uiterst slimme wijze vanuit en met de techniek ontworpen, wat onder meer blijkt uit de luchttoevoer in de hoeken van de boekenkasten. De aandacht en zorg voor details, waaronder de speciaal ontworpen lichtarmaturen, zijn buitengewoon. De werkplekken aan het raam, waarbij de boekenkasten zorgen voor een buffer naar de gang, ogen volstrekt natuurlijk. Ze hebben daglicht, brengen levendigheid op de binnenhof en bieden tegelijk prachtige doorzichten. De jury heeft veel bewondering voor deze feestelijke, uitnodigende, inspirerende en voor de leefbaarheid van de stad belangrijke bibliotheek, waarin boeken en studenten de hoofdrol spelen. Ontwerp en uitvoering getuigen van vakmanschap op alle fronten.

Vlakke Vloerzaal Stadsschouwburg, Amsterdam
Architectenbureau: Jonkman Klinkhamer
architecten
Projectarchitecten: Maaike Westinga, Jim Klinkhamer

De jury is onder de indruk van de ongelooflijk moeilijke en complexe puzzel, waarbij op

bewonderenswaardige en opmerkelijk heldere wijze een gigantisch nieuw theater annex popzaal tussen de twee oude, monumentale panden van Stadsschouwburg en Melkweg is gecreëerd. Hoewel de jury twijfels heeft bij de opgave – moet je op zo'n precaire plek wel zoveel programma willen – , hebben de architecten zich als een Houdini van de opgave gekweten. De zaal is op vernuftige manier verbonden met het bestaande weefsel van de Stadsschouwburg, een rijksmonument, terwijl de entree van de Stadsschouwburg en de eigen entree van het Vlakke Vloertheater aan de Lijnbaansgrachtkant zijn gelegd. Zo ontstaat levendigheid aan de voorheen gesloten gevel aan het Leidseplein. Het gigantische volume is bekleed met oranje metalen platen achter een grijs stalen 'borduurwerk', een combinatie die qua kleur refereert aan baksteen. Het changeanteffect zorgt ervoor dat het volume enigszins wordt verzacht. De publiekstrappenhuizen zijn no-nonsense. Hoewel in de uitwerking wat foutjes zitten, is gewerkt met relatief simpele middelen en past de industriële taal van de nieuwbouw bij het experimentele karakter van de zaal. Voor acteurs is op de bovenste verdieping een unieke ruimte gemaakt, met repetitielokaal, 'huiskamer' en dakterras. Met een tweede, verscholen trappenhuis en tal van doorzichten is de nieuwbouw verbonden met de oudbouw, waar kantoren en werkruimtes zijn ondergebracht. Opmerkelijk genoeg heeft de uitbreiding niet tot bewonersprotesten geleid. Terecht, want de Vlakke Vloerzaal is volgens de jury 'een van de interessantste zalen van Nederland' en levert een aanzienlijke impuls aan het binnenstedelijk uitgaansleven.

Hermitage, Amsterdam
Architectenbureau: Hans van Heeswijk
architecten
Projectarchitect: Hans van Heeswijk

Een overtuigende transformatie van een monumentaal zorgcomplex in de binnenstad, dat met heldere, consistente ingrepen en hoogstaand vakmanschap een museale functie heeft gekregen. De jury heeft veel waardering voor de gigantische vernieuwingsoperatie, waarbij gezocht is naar ruimtelijkheid in de museumzalen en de trappartijen, waarbij de routing langs de binnenhof is gelegd en de lange zichtlijnen van de ene naar de andere

gevel in ere zijn hersteld. Het vele daglicht zorgt voor aangenaam heldere ruimtes en duidelijke oriëntatie.

De stedenbouwkundige inpassing, waarbij de ramen aan de straatkant weer levendigheid bieden en waarbij de aandacht zich met dank aan de gemeente zelfs uitstrekt tot de stoep en de autovrije omgeving, is zeer geslaagd. De binnentuin is een ongekend ruime oase, maar de daaropvolgende entreehal had de jury graag wat hoger gezien. Vanwege de tentoonstellingsopbouw staat de helft van het gebouw voor het grootste deel van de tijd leeg. Dat doet jammer genoeg afbreuk aan de fraaie omloop en aan de beleving van het totale complex. De terughoudende, heldere ingrepen in het interieur gaan gepaard met een buitengewone kwaliteit van detaillering. De jury is bijzonder onder de indruk van de voorbeeldige integratie van de techniek – op gebied van luchtbehandeling, ventilatie, infraroodbeveiliging, klimaatbeheersing en brandweerindicatie –, waarbij de particuliere opdrachtgever een essentiële rol heeft gespeeld. Sowieso laat het succes van de transformatie volgens de jury zien dat het totale team van architecten en opdrachtgever een uitstekende combinatie is geweest.

ANANSI Speelgebouw, Utrecht
Architectenbureau: Mulders vandenBerk
Architecten
Projectarchitecten: Joost Mulders, Chris van den Berk

Voor een eenvoudige opgave is een helder en sympathiek no-nonsense doosje gemaakt, dat zich onderscheidt van soortgelijke opgaven. Met zijn naadloze Corian-gevel en enorme ramen ontpopt het doosje zich tot juweel op het speelplein. Zowel de spierwitte gevel als de grote ramen zorgen voor een lichte en optimistische uitstraling. De experimentele, kunststof gevel is toegesneden op de gebruikers: na raadpleging van de kinderen is in de gevel een lijnenspel uitgefreesd van sprookjes uit diverse landen. Het gebruik van het chique Corian lijkt te helpen om potentiële vandalen op andere gedachten te brengen.

Het interieur is eenvoudig, met drie speelkamers waarin felle kleurvlakken voor vrolijkheid zorgen. Door de grote ramen ontstaat een vanzelfsprekende relatie tussen binnen en buiten en kan op een

ontspannen manier toezicht worden gehouden op het speelplein. Het bewustzijn van uitzicht en daglicht en de prettige speelomgeving hebben ongetwijfeld een positieve uitwerking op de kinderen. Wel wringt een gebrek aan bergruimte, waardoor het binnen nogal vol loopt. Het gebouw levert een positieve impuls aan een multiculturele wijk, waarin nogal wat maatschappelijke problemen spelen. Sinds zijn ingebruikname kan het speelgebouw op respect en bewondering rekenen van de buurt. De jury prijst het lef van architect en opdrachtgever, die hiermee aantonen dat het loont om het geijkte hufterproof pad te verlaten en te investeren in een hoogwaardig, esthetisch aantrekkelijk, zorgvuldig gemaakt en tot de verbeelding sprekend gebouwtje.

Steigereiland 2.0 – Energie neutraal wonen in hout, Amsterdam

Architectenbureau: FARO Architecten
Projectarchitect: Pieter Weijnen

De architect/bewoner heeft een eerdere, zelfontworpen woning opnieuw uitgevoerd, maar dan met het streven naar energieneutraliteit. De jury noemt het 'waanzinnig sympathiek' dat een architect onbevangen zoekt naar duurzame oplossingen en zo het vak opnieuw ontdekt. Het huis functioneert naast privéwoning als laboratorium en voorbeeld voor de beroepspraktijk van architectenbureau FARO.

In het huis zijn oude en nieuwe technieken gecombineerd: naar Japanse traditie gebrand en verduurzaamd hout is gebruikt voor de strakke, van diepe ramen voorziene gevel. Een afgedankte boomstam draagt een zwevend wooneiland. Warm water is afkomstig van in de gevel geïntegreerde, glazen 'heatpipes'.

In de gemeenschappelijke verdiepingen van het huis heeft dit geleid tot een feest van ruimte, licht en lucht. Ze tonen aan dat duurzaamheid niet altijd gepaard hoeft te gaan met kleine, dichte ruimtes. Een aantal details, waaronder het dakterras met reling van zonnepanelen, zou verfijnder kunnen om de woning boven het stadium van prototype uit te laten stijgen.

De jury stelt het doorzettingsvermogen van de maker zeer op prijs. Hij stuit regelmatig op lagere en hogere overheden, die duurzaam bouwen met de mond belijden, terwijl de eigen richtlijnen te kort

schieten, of geen idee hebben hoe de mooie voornemens te bereiken. Door in zijn eigen woning te experimenteren, baant hij de weg en tilt hij het vak naar een nieuw niveau.

Elicium RAI, Amsterdam

Architectenbureau: Benthem Crouwel

Architecten

Projectarchitecten: Mels Crouwel, Marcel Blom, Heymen Westerveld

De jury heeft waardering voor de sterke, goed gemaakte vorm van dit beurs- annex congres- en kantoorgebouw, dat het bestaande RAI-complex – een in de loop van de tijd gegroeide aaneenschakeling van beurshallen – van een krachtige, herkenbare landmark voorziet. Ook de schaal van het gebouw maakt indruk op de jury. Door het optillen en samenbrengen van luifel, zalen en kantoren in een omvattend geheel, doet het gebouw zich groter voor dan het is, en blijft het overeind in de grootschalige omgeving. Het is knap van architecten en private opdrachtgever om het flexibele, weinig uitgesproken programma onder te brengen in zo'n markant geheel.

Het gebouw biedt het bestaande RAI-complex nieuwe gebruiksmogelijkheden. Het vormt met het Europa- en Hollandcomplex een vloeiend circuit en creëert met een groot balkon en een grote trappartij een nieuw, omsloten achterplein.

De ingebouwde kantoren aan de oostkant van de toren kampen met kleine ramen, wat de vraag oproept of hier de vorm van de gesloten gevel wellicht te dominant is. Aan de westkant hebben de kantoren ramen alom met riant uitzicht over Zuidas en Beatrixpark, maar het afwerkniveau en de lay-out van de kantoren doen niet helemaal recht aan de helderheid en de hoogwaardigheid van de eerste drie bouwlagen.

De royale, mooi doorgewerkte luifel en entreepartij, en de reusachtige, kolomvrije, lichte en ruime 'ballroom' horen tot de spectaculairste onderdelen van het gebouw – de laatste met recht een balzaal voor beurzen en congressen.

JURY REGIO NOORDWEST/CENTRUM

Ronald Schleurholts – architectenbureau cepezed, Delft (voorzitter)

Lars Courage – Courage Architecten, Apeldoorn

Jan Fokkema – directeur Neprom, Voorburg

Francesco Veenstra – Mecanoo Architecten, Delft

Anna Vos – Anna Vos Concepts for Urban Change, Amsterdam

Jurysecretaris, auteur juryrapport

Marina de Vries – Zelfstandig journalist, Amsterdam